
ПЕШГУФТОРИ МУҲАРРИР

Бисмиллāҳи-р-Раҳмāни-р-Раҳīm

Ҳамаи ҳамду сано ва ситоишҳои ба бузургии Аллоҳ таъоло муносиб ба ин Зоти якка, ягона ва беҳамто бод. Он Зоте, ки аз байни махлуқҳои моро инсон офарид, бо лутфи худ аз байни инсонҳо пайғамбарҳо баргузид ва ба воситаи пайғамбарҳои ба инсонҳо чун дастурамал саҳифаҳо ва китобҳо фиристод.

Салавоту саломҳо ба пайғамбари гиромӣ Муҳаммади Мустафо, ба оли Он кас, ба ҳамаи саҳобагону пайравонашон бод.

Бо камоли меҳрубонӣ ва шафқати бепоён ба пайғамбари мо Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва салам охирин китоби худ – Қуръони каримро Аллоҳ таъоло фиристод, ки он чун нур дар зулмоти ҷаҳлу нодонӣ ба инсонҳо роҳи рост – роҳи расидан ба некиҳои зиндагонии дунё ва охиратро равшан менамояд.

Дониш мояи аслии ҳар инсони оқил дар зиндагӣ аст. Илмро инсон ба воситаи узвҳои ҳисси панҷгона, ақл ва хабари ҳақ ҳосил мекунад. Тақрибан аз охирҳои асри 19 илмро мутахассисон ба ду гурӯҳи асосӣ тақсим намуданд: илмҳои динӣ ва илмҳои ғайридинӣ. Баъдан бо мурури замон махсусан дар иттиҳоди шӯравии собиқ ин ду гурӯҳи илмҳо маъмулан ҳамчун дин ва илм номгӯй шуданд.

Дар асри 20-ум мардуми шарифи Тоҷикистон дар дастрас намудан ва омӯзиши тамоми соҳаҳои илм: физика, химия, биология, илмҳои техникӣ, фалсафа, таърих, ҳуқуқшиносӣ ва ғайра ҳеҷ гуна мушкилӣ надоштанд ва дар ин соҳаҳо соҳиби маълумоти хуб ҳам мегаштанд. Мутаассифона омилҳои сиёсии сохти давлатдорӣ дар он

замон иҷозат наредод, ки оммаи васеи мардум илмҳои динӣ – динро омӯзанд.

Дар айни замон гурӯҳи ками мардум махфияна дар назди олимони динӣ илм меомӯхтанд, аммо ба хулосаҳои нодурусти устодони худ амал намуда, ба дигар илмҳои лозимӣ бе эътиноӣ намуда, аз онҳо бебаҳра мемонданд. Дар натиҷа маълумоти илмӣ ҳар ду гурӯҳ нопурра мемонд. Донишмандон ба таври сунъӣ ба ду гурӯҳ тақсим шуда буданд. Гурӯҳе соҳибони илм – Зиёӣ ном доштанд ва гурӯҳе соҳибони илми динӣ – Мулло ном доштанд. Ин ду гурӯҳ илми ҳамдигарро ба дараҷаи лозимӣ эътироф намекарданд ва барои исбот намудани ҳақ будани худ байни ҳам баҳсу мунозира мекарданд, ҳамдигарро танқид мекарданд. Таъвоноии ақлии як гурӯҳи лаёқатноки ҷомеа ба ҷои тадқиқотҳои илмӣ лозимӣ барои баҳсҳои беҳуда сарф мешуд.

Аз ин сабаб банди то даври ба истиқлолият расидани мардуми Тоҷикистони азиз ва махсусан баъди бо марҳамати беназири Аллоҳ Таъоло ба истиқлолият ва озодӣ мушарраф гаштани мардуми шарифи Тоҷикистон орзу мекардам, ки мусалмонони Тоҷикистон махсусан он қисми ҳамватанон, ки бо ҳарфи ниёгон ошно набуданд бо забони тоҷикӣ аз мазмуни Қуръони карим – ин Уқёнуси бепоеи илму ҳикмат бохабар шаванд, онро омӯзанд, дар бораи оятҳои он тафаккур кунанд, аз андарзу насиҳатҳои Парвардигори оламиён панд гиранд ва дар зиндагии ҳаррӯзаашон истифода баранд, аз амру фармонҳои Офаридгорашон бохабар гашта, ба онҳо бошуурона амал кунанд ва ба хушбахтии дунё ва охират қомеъ гарданд. Ҳамчунин умедвор будам, ки бо ин восита якдигар нофаҳмии байни зиёӣ ва муллоён дар масъалаи омӯзиши ин ё он соҳаи илм каме бошад ҳам бартараф гардад. Барои

ба ин мақсад расидан тафсири мухтасари ба оммаи мардум фаҳмои Қуръони карим бо забони тоҷикӣ ва ҳарфҳои кириллӣ лозим буд. Ба якчанд олимони динӣ муроҷиат ҳам кардем, мутаассифона бо сабабҳои гуногун ин орзуи мо то муддате ҷомаи амал напӯшид. Хушбахтона дар аввали соли 2000-ум бо иродаи Аллоҳ Таъоло дастхати тафсири пораи 29-уми Қуръони карим ба воситаи яке аз бародарон ба дасти камина расид, ки аз тарафи бародари гиромӣ Абӯаломуддин навишта шуда буд.

Ин дастхат айнан он чизе буд, ки мо дар орзуяш будем. Хурсандии мо ҳадду канор надошт. Номбурда хоҳиш доштанд, ки камина онро таҳрир кунам. Ин хоҳиши ғайри чашмдошт буд, зеро ман мутахассиси илми тафсир набудам. Бо эҳтиром рад кардам, аммо Он кас исрор варзиданд, ки агар ҳангоми таҳрир ҳаттои илмие содир шавад онро ислоҳ хоҳанд кард. Камина баъд аз ғотиҳа гирифтани аз падари бузургвор ва яке устодони муҳтарамам аз Аллоҳ таъоло мадад хоста ба таҳрир ва ислоҳи ҷумлаҳо оғоз намудам.

Таҳрир чи гуна сурат мегирифт

Аввал ҷумлаҳои тафсири оятро меҳондам. Онҳоро бинобар қоидаҳои забони тоҷикӣ ислоҳ мекардам. Бо истифода аз Фарҳанги забони тоҷикӣ ва Ғиёсул-луғот баъзе калимаҳои арабиро ҳаддалимкон ба тоҷикӣ иваз мекардам. Дар бисёр ҳолатҳо барои ба хонандаи муосир осонтар ва фаҳмотар шудани матн баъзан калимаҳо ва ҷумлаҳои иловагиро ба он ҳамроҳ мекардам. Баъд дар ҳолатҳои лозимӣ матни ислоҳшударо бо шарҳи ҳамин оят мисли бародар аз тафсириҳои форсии мисли «Анвор-ул-Қуръон», «Тафсири Кобули», «Тафсири Ҳусайнӣ», тарҷимаи форсии «Тафсири Сафватут-тафосир», илова бар ин «Перевод смыслов Корана»-и Валерия Порохова ва

дигар тафсиру тарчимаҳо муқоиса мекардам. Баъдан агар маълум шавад, ки маъно дар натиҷаи таҳрир дигаргун гаштааст, ба матни ислоҳшуда бо назардошти фикри муаллифони китобҳои номбаршуда баргашта тағйирот ворид мекардам. Дар шарҳи оятҳои ба инсон, табиат ва ҳодисаҳои табиат бахшидашуда натиҷаҳои ба даст омадаи илми табиатшиносии муосирро ворид мекардам. Баъд матни ислоҳшударо ба бародар Абӯаломуддин боз мегардонидам. Мувофиқи маслиҳат Он кас матнро аз нав боздид ва ислоҳ менамуданд. Шукри беадад ба Аллоҳ таъоло, ки бо ҳамин тарзи ташкили кор дар давоми 16–17 сол шарҳи 30 пораи Қуръони карим бо номи «**Тафсири осонбаён**» дар 12 ҷилд аз ҷоп баромад ва дастраси хонандагон гардид.

Новобаста аз кӯшишҳо ҳангоми тайёр кардан ба ҷоп дар матн баъзе хатоҳои имлоӣ ва ҳусни баён роҳ ёфтанд. Аз ин сабаб ба ҳулоса омадем, ки пеш аз ҷопи нав матнро якҷанд бор таҳрир ва ислоҳ намоем. Ҳоло шумо хонандагони азизу гиромӣ матни аз нав таҳрир ва ислоҳ шударо дар даст доред.

Аз Худованди таъоло умед дорем ин меҳнати ночизи моро чун амали солеҳ қабул намояд, гуноҳҳои доништа ва надоништа содир кардаи моро ва гуноҳҳои падару модари моро бубахшад, аз савобу самараи он моро, падару модари моро, устодони муъмин ва мусулмони моро ва ҳамаи гузаштагони моро баҳравар гардонад. Инчунин, аз хонандагони азизу гиромӣ хоҳиш дорем дар ҳаққи мо ва гузаштани мо лутф намоянд ва дуъои хайри худро дарёф надоранд.

*Ҳамидуллоҳ Ҳабибуллозода,
номзади илмҳои физика ва математика*